

Bijlage 4: activiteiten en resultaten van justitieprojecten

Er verliep heel wat tijd tussen de identificatieopdracht (1999) en de formuleringsopdracht (eerste trimester 2001) enerzijds en de effectieve lancering van de projecten anderzijds (begin 2002).

Bovendien nam ook de aanwerving van Technische Assistenten / Afgevaardigden Medebeheer tijd in beslag: de Technische Assistent van het project Hooggerechtshof startte pas in mei 2002. De Technische Assistent van het project Minijust begon op zijn beurt pas in juni 2002. In tussentijd werden de twee functies verzekerd door de assistent van de plaatselijke BTC-vertegenwoordiger in Kigali.

Bovendien werden de fondsen laat ter beschikking gesteld: die voor het project Hooggerechtshof waren nog steeds niet beschikbaar in mei 2002, hoewel het project al van start ging in februari 2002. Er werd een oplossing gevonden via terbeschikkingstelling van werkkapitaal, wat evenwel niet volstond voor de geplande activiteiten. Hetzelfde probleem stelde zich voor het Minijust-project.

Deze vertraging zorgde ervoor dat sommige activiteiten die in de formulering waren voorzien niet langer relevant waren, zoals de planning van de opleiding van integere rechters (Act. 2.1.1.), de identificatie van 700 lesgevers om de opleiding van integere rechters te verzekeren (Act. 2.1.2.) en de opleiding van deze lesgevers (Act. 2.1.4) en zelfs een deel van de opleiding van de Gedecentraliseerde Agenten (Act. 2.1.3). Deze activiteiten werden gezien hun dringendheid al uitgevoerd door de Rwandezen. Een ander deel van de activiteiten werd retroactief gefinancierd, vermits er onvoldoende fondsen beschikbaar waren, waardoor de tussenkomst werd teruggebracht tot een loutere financiering (Act. 2.1.5)

De eerste uitvoeringsverslagen van beide projecten bevestigen dat deze late start, samen met de laattijdige aanwerving van de Technische Assistenten en het gebrek aan fondsen, een vertraging veroorzaakte in de uitvoering van de activiteiten. We wijzen erop dat de duur van de Technische Bijstand aan het project Hooggerechtshof al flink korter is dan de duur van het project¹.

Vermits er zo veel tijd verliep tussen de formulering en de eigenlijke implementering van het project, waren er ondertussen een aantal contextverschuivingen opgetreden die de uitvoering van sommige activiteiten zo goed als lam legden.

¹ De Technische Bijstand voor het project Hooggerechtshof werd maar voorzien voor een duur van 18 maanden; op het ogenblik van de formulering van het project was immers niet duidelijk of de Gacaca-justitie effectief zou werken.

Overzicht van de resultaten:

Specifieke Doelstelling 1: Bijdragen tot de versterking van Minijust en de parketten	NB: we wijzen erop dat de begrotingslijnen verschillende keren werden gewijzigd, als gevolg van beslissingen genomen in het Overlegcomité: het betreft het opnieuw toewijzen van saldi van sommige lijnen voor onvoorziene of onderbegrote activiteiten.
<u>Res. 1.1: Versterking van de bevoegdheden van de Directie “wetgeving en diensten van algemeen nut”</u>	
<u>Act 1.1.1: rekrutering en aanwerving van consultants voor de Commissie voor legislatieve en gerechtelijke hervorming</u>	Niet meteen vereist
<u>Act 1.1.2: rekrutering van het ontbrekende personeel van de Afdeling Wetgeving</u>	In totaal werden er 4 Rwandese consultants gerekruteerd, waarvan er 3 werden ingeschakeld bij de Directie Wetgeving en Diensten van algemeen nut, en 1 bij de Dienst Geschillen (Res.1.4.)
<u>Act 1.1.3: aankoop van kantoor materiaal (kopieerapparaat en computers)</u>	Met deze budgetlijn werd een performante all-in-one (kopieerapparaat/printer/scanner) aangekocht. Er werd ook een computer aangekocht.
<u>Act 1.1.4: aankoop van een voertuig voor de Directie Wetgeving</u>	Werd aangekocht
<u>Act 1.1.5: studie van de rol en capaciteit van de kantonale rechtbanken met het oog op het opnieuw bepalen van hun aantal en bevoegdheden</u>	Het idee van deze studie werd opgegeven, gelet op de lopende gerechtelijke hervorming. Zoals reeds hierboven vermeld, heeft deze hervorming heel wat bevoegdheden toegewezen aan de districtsrechtbanken (voorheen: kantonale rechtbanken). Deze activiteit werd vervangen door een onderzoeksaanvraag aangaande de “Steun voor institutionele relaties”.
<u>Act 1.1.6: bijdrage aan de werkingskosten van het Departement Wetgeving</u>	Met deze budgetlijn werd kantoor materiaal aangekocht, werden wetsontwerpen gekopieerd en worden maandelijks de telefoonkosten betaald: prepaid kaarten voor de vaste lijnen en enkele mobiele telefoons.
<ul style="list-style-type: none"> De beperkte uitvoeringsgraad (cf.s.) is te wijten aan het feit dat de projectleiding heeft besloten om geen internationale wetgevingsconsulent aan te werven en aan het feit dat de studie over de kantonale rechtbanken zal worden vervangen door een studie naar het criminaliteitsbeleid. <p>Globaal gezien draait dit luik van het project goed.</p>	
<u>Res. 1.2: De Afdeling “Mensenrechten” van Minijust werd versterkt en vervult haar opdracht op doeltreffende wijze, ook wat de bewustmaking omtrent het recht en Gacaca aangaat</u>	
<u>Act 1.2.1: rekrutering van een expert-consulent</u>	Er werd een consulent aangeworven die werkt

<u>inzake Mensenrechten</u>	<p>bij het Bureau Permanent de Sensibilisation (BPS, dat deel uitmaakt van de Afdeling Mensenrechten), samen met een secretaris, die eveneens met projectfondsen wordt betaald. Dit maakt dat al het personeel van dit Bureau met projectgeld wordt betaald.</p> <p>De aanwerving van een medewerker met een profiel 'bewustmaking' i.p.v. een expert in de mensenrechten, in combinatie met de hieronder vermelde beslissing om geen communicatiedeskundige aan te trekken, heeft tot gevolg dat niemand bij Minijust over specifieke expertise inzake mensenrechten beschikt, wat nochtans voorzien was in de formulering van het project.</p>
<u>Act 1.2.2: rekrutering van een expert-consulent inzake communicatie</u>	Na verscheidene pogingen werd besloten de procedure te staken
<u>Act 1.2.3: aankoop van een voertuig voor de Afdeling Mensenrechten</u>	Aangekocht
<u>Act 1.2.4: aankoop van 4.525 batterijloze radio's voor verdeling onder de doelgroepen</u>	Omdat men op voorhand wist dat er niet genoeg radio's zouden zijn voor alle rechters ² , werd er besloten om ze op sectorniveau uit te delen, meer bepaald aan de communicatieverantwoordelijken en aan de vrouwenvertegenwoordigsters.
<u>Act 1.2.5: voorbereiding en productie van radio-uitzendingen voor bewustmaking omtrent het recht</u>	√
<u>Act 1.2.6: voorbereiding en productie van radio-uitzendingen voor bewustmaking omtrent Gacaca</u>	√
<u>Act 1.2.7: ondersteuning van de werking van de Afdeling Mensenrechten (reizen)</u>	√
<u>Act 1.2.8: drukken van affiches en publicaties in het kader van de bewustmakingscampagne</u>	√
<u>Act 1.2.9: aankoop van kantoomateriaal (kopieerapparaat en computers)</u>	Niet aangekocht: niet meteen vereist
<p>Hoewel de uitvoeringsgraad van het project behoorlijk is, lijkt het erop dat de activiteiten werden toegespitst op bewustmaking en lijkt er geen duidelijk plan te bestaan voor wat nog te doen staat om 'een cultuur van respect voor de Mensenrechten' te bevorderen, naast bewustmaking. Er moet een strategisch plan worden ontwikkeld voor de Afdeling Mensenrechten.</p>	
<u>Res. 1.3: Toegankelijkheid van juridische basisdocumentatie</u> ³	Voornaamste knelpunt is de aanwerving van een goede documentalist.

² Zij waren destijds nog met meer dan 250.000.

³ Indicatoren weerhouden binnen het logische kader: elk parket heeft een Rwandees wetboek, is geabonneerd op de Revue Juridique en ontvangt het verslag van de arresten van het Hooggerechtshof, de Revue Juridique werd opnieuw opgestart, gepubliceerd en verdeeld, het redactiecomité van de Revue Juridique komt geregeld samen.

<u>Act 1.3.2: leveren van basisdocumentatie aan Minijust en de parketten</u>	Er werd een analyse van de documentatiebehoefte uitgevoerd, gezamenlijk voor het project Minijust en het project Hooggerechtshof. Er werd een abonnement genomen op het Journal Officiel voor de parketten op het niveau van de 4 beroepshoven en de 12 rechtbanken van eerste aanleg. Er werd echter vastgesteld dat de uitgaven van het Journal Officiel 2003 niet of haast nooit aankwamen bij de bestemmingen.
<u>Act 1.3.3: opnieuw opstarten en uitgeven van Revue juridique du Rwanda</u>	Naast de problemen m.b.t. de aanwerving van een documentalist kampt het project ook met een gebrek aan motivatie bij de Rwandese professionals om een zinvolle bijdrage te leveren tot de rechtsleer. Een redactiecultuur is grotendeels afwezig. => Revue werd nog steeds niet opnieuw gelanceerd.
<u>Act 1.3.4: uitwerken en opzetten van een verdeelsysteem voor de Revue Juridique bij de hoven, rechtbanken en parketten</u>	Niet uitgevoerd
De uitvoering van dit project heeft heel wat vertraging opgelopen, wat niet helemaal te wijten is aan de gerechtelijke hervorming. Vrijwel alle punten moeten nog worden verwezenlijkt.	
<u>Res. 1.4: De dienst Geschillen van Minijust is in staat om de belangen van de Staat te verdedigen bij justitie</u>	
<u>Act 1.4.1: aankoop van een voertuig voor de Dienst Geschillen</u>	√
<u>Act 1.4.2: aankoop van kantoor materiaal voor de Dienst Geschillen</u>	4 computers aangekocht
<u>Act 1.4.3: ondersteuning van de werking van de Dienst Geschillen</u>	Het betreft de aankoop van kantoor materiaal, het onderhoud van het voertuig en vooral de aankoop van brandstof om de veelvuldige verplaatsingen van mandatarissen naar de provincies mogelijk te maken, waar ze de Staat vertegenwoordigen bij de verschillende gerechtelijke instanties.
Deze Dienst werkt goed, ongetwijfeld mede dankzij de competentie en motivatie van de Algemeen Mandataris. Het enige probleem dat moet worden opgevolgd en opgelost, is dat van de werkingskosten.	
<u>Res. 1.5: Verbetering van de human resources van Minijust en de parketten</u>	
<u>Act 1.5.1: ondersteuning van de basis- en voortgezette opleiding van het personeel van Minijust en de parketten</u>	Meerdere voortgezette opleidingen werden gefinancierd met deze lijn in functie van een driejarenplan, opgesteld in 1999 op basis van de verzoeken van Minijust en het Hooggerechtshof. Over het algemeen beschouwen de begunstigden de opleidingen die door het centrum worden voorzien als prima, zij het een beetje repetitief, niet erg up-to-date, niet erg

	<p>uitgediept of te kort. Vroeger verzekerd door Belgische lesgevers; ervaren als weinig aangepast aan de Rwandese context.</p> <p>Rekening houdend met de opleidingsbehoeften inzake verschillende aspecten van de gerechtelijke hervorming en ook de noodzaak om de vorming te organiseren met het oog op het bekomen van een attest van een 'Ecole de la Magistrature', is het duidelijk dat de budgetlijn van het project niet zal volstaan en dat de behoeften de mogelijkheden van het Minijust-project overstijgen.</p>
<u>Act 1.5.2: toekenning van studiebeurzen aan het personeel van de parketten om hun rechtendiploma te behalen</u>	<p>Aangevat, maar vertraging. Gebrek aan transparantie in de selectie. Het gevolg van deze vertraging is dat het project binnen twee jaar afloopt en dat de beursstudenten die pas hun eerste jaar hebben aangevat – de meerderheid – op dit moment dus niet zeker zijn dat ze hun opleiding zullen kunnen voltooien.</p>
<u>Act 1.5.3: toekenning van beurzen voor buitenlandse mensenrechtenstages</u>	Een aantal studiereizen werd gefinancierd met deze budgetlijn
<p>In eerste instantie moet een opleidingsplan worden opgesteld met het CNFDJ. In tweede instantie zal het vooral om de opvolging van de beursstudenten draaien. Tot slot is het wenselijk om een plan op te stellen voor stages in België (of het buitenland), in plaats van reizen en stages te financieren naarmate het project vordert.</p>	
<u>Res. 1.6: Verbetering van de materiële omstandigheden voor de werking van Minijust en de parketten</u>	
<u>Act 1.6.1: gerichte ondersteuning van de parketten voor de voorbereiding en de overdracht van dossiers naar Gacaca-rechtbanken in de vorm van bijdragen aan de werkingskosten</u>	De fiches voor de rechtbanken die hebben deelgenomen aan de proeffase werden reeds overgedragen. De andere zullen binnenkort worden overgedragen, vóór de start van de 3de fase van Gacaca.
<u>Act 1.6.2: opzet van het wetenschappelijke politielabo in Mininter</u>	Op het ogenblik van de evaluatie was er een bevoegdheidswissel + overdracht van het project aan de Zweden.
<u>Act 1.6.3: opleiding m.b.t. het gebruik van het wetenschappelijke politielabo</u>	Niet uitgevoerd
<u>Act 1.6.4: opzetten van een systeem voor het onderhoud van de uitrusting van Minijust</u>	√
<u>Act 1.6.5: aankoop van voertuigen en bijdrage aan hun werking</u>	Voertuigen aangekocht voor het parket
<u>Act 1.6.6: renovatie van het justitiepaleis van Butare en het justitiepaleis van Kibuye</u>	In plaats van deze paleizen te renoveren, werd geopteerd voor nieuwbouw.
<u>Res. 1.7: Het nationaal Centrum voor gerechtelijke vorming streeft naar financiële autonomie en blijft een</u>	

<u>referentiepunt voor voortgezette opleidingen</u>	
<u>Act 1.7.1: analyse van de kosten van het CNFDJ in de optiek van financiële autonomisering</u>	Een eerste studie over de rentabiliteit van een autonoom centrum gefinancierd door het vorige project beantwoordde niet alle vragen; deze eerste studie werd opgevolgd met een tweede studie, waarvan het voorlopige verslag wel de nodige antwoorden biedt.
<u>Act 1.7.2: opleiding van het personeel van de boekhouddienst van het CNFDJ met het oog op autonomisering</u>	Er werd een directeur aangesteld, maar omdat er nog geen personeel kon worden gerekruteerd, kon deze activiteit nog niet worden uitgevoerd.
<u>Act 1.7.3: technische ondersteuning van het CNFDJ voor het ontwerp en de ontwikkeling van opleidingsmodules</u>	In uitvoering op het ogenblik van de evaluatie
<u>Act 1.7.4: opleiding door Belgische gastmagistraten aan het CNFDJ</u>	Geringe uitvoeringsgraad RMQ: sommige Belgische magistraten zijn niet altijd goed geplaatst om de opleiding te geven: gebrek aan kennis van de Rwandese context.
Het merendeel van de activiteiten moet nog worden uitgevoerd. De vertraging is vooral te wijten aan de Rwandese autoriteiten, die het organieke kader van het Centrum nog niet hebben goedgekeurd.	
<u>Res. 1.8: De interventiedirectie werd opgezet en is operationeel</u>	
<u>Act 1.8.1: aanwerving van de Technische Assistent</u>	√
<u>Act 1.8.2: aanwerving van plaatselijke administratieve medewerkers</u>	√
<u>Act 1.8.3: aankoop van de uitrusting voor de interventiedirectie</u>	√
<u>Act 1.8.4: technische opvolging van de interventie</u>	Overlegcomités + uitvoeringsverslagen om de 6 maanden
<u>Res. 1.9: De werken van algemeen nut maken het voorwerp uit van een haalbaarheidsstudie en een actieplan</u>	
De 5 voorziene activiteiten kaderen eigenlijk binnen één activiteit met twee luiken: een haalbaarheidsstudie m.b.t. de werken van algemeen nut en het opstellen van een strategisch plan voor de uitvoering van de werken van algemeen nut	Deze studie werd uitgevoerd door een consultant van PRI, die een erg uitvoerig verslag leverde dat door iedereen op prijs werd gesteld. Vermits de activiteiten van Gacaca vertraging hebben opgelopen, werden de werken van algemeen nut nog niet aangevat.
<u>Res. 1.10: Een dienst voor steun aan de slachtoffers, afhankelijk van Minijust, werd opgericht</u>	Deze activiteit werd helemaal niet uitgevoerd. Het lijkt erop dat een gebrekkig begrip van het resultaat of minstens van de activiteiten aan de basis ligt van deze mislukking.
De uitvoering van deze activiteit kan als een mislukking worden beschouwd. Een evaluatie van het programma uitgevoerd door Ibuka dringt zich op.	
<u>Specifieke Doelstelling 2: Bijdragen tot een betere werking van het Hooggerechtshof, de hoven en rechtbanken, plus de opzet</u>	Deze budgetlijnen werden verschillende keren gewijzigd, als gevolg van beslissingen genomen in het Overlegcomité

<u>van Gacaca-rechtbanken</u>	
<u>Res. 2.1 : De “integere rechters” hebben een opleiding gekregen (rechtsbeginselen en beheersing van de Gacaca-procedures) om de werking van de Gacaca-rechtbanken te verzekeren</u>	Van bij de start van het project werden reeds 3 van de 5 activiteiten aangevat (de planning van de opleiding, de identificatie van de lesgevers en de opleiding van de lesgevers); bleef nog te doen: de opleiding van 236 ambtenaren van de 6de kamer van het Hooggerechtshof en de opleiding van integere rechters.
<u>Act 2.1.3: opleiding van 236 ambtenaren van de 6de kamer van het Hooggerechtshof, gedecentraliseerd in de provincies en districten</u>	Het aantal van 236 kon niet worden gehaald
<u>Act 2.1.5 : opleiding van integere rechters door 225 teams van 3 lesgevers die elk 7 sectoren voor hun rekening nemen (1550 sectoren)</u>	Financiële en logistieke ondersteuning van de opleiding van de integere rechters
<u>Res. 2.2 : Verbetering en versterking van de materiële omstandigheden en human resources in de hoven en rechtbanken</u>	
<u>Act 2.2.1 : leveren van gerechtelijke basisdocumentatie aan de hoven en rechtbanken en aan het Hooggerechtshof</u>	Vertraging
<u>Act 2.2.2: opleiding van het personeel van de hoven en rechtbanken en van het Hooggerechtshof</u>	Sommige opleidingen werden georganiseerd of ten minste gefinancierd met projectgeld. De laattijdige facturatie heeft enkele problemen veroorzaakt.
<u>Act 2.2.3: toekenning van studiebeurzen aan het personeel van de hoven en rechtbanken met het oog op het behalen van hun rechtendiploma</u>	√ maar gebrek aan transparantie in de selectie
<u>Act 2.2.4: aankoop van meubilair voor de onthaalinfrastructuren van de Gacaca-rechtbanken</u>	√
<u>Act 2.2.5: aankoop van motoren voor de Gedecentraliseerde Agenten van het Justitiedepartement Gacaca</u>	√ maar systeem van koopkrediet werd betwist door sommige Gedecentraliseerde Agenten, omdat de agenten geen keuze hadden en omdat algemeen gesproken de vervoerskosten door de werkgever worden betaald (cf. de provinciecoördinatoren die beschikken over een voertuig van het Departement Gacaca)
<u>Act 2.2.6: opmaak (op cd-rom) van de Arrestenbundel van het Hooggerechtshof</u>	Deze activiteit werd om twee redenen niet aangevat: de gerechtelijke hervorming die ervoor zorgt dat het Hooggerechtshof strikt genomen niet langer ‘cassatie’-bevoegdheid heeft enerzijds, en de slechte kwaliteit van de beschikbare arresten anderzijds.
<u>Act 2.2.7: verdeling van de Arrestenbundel van het Hooggerechtshof bij de hoven van beroep, de rechtbanken van eerste aanleg en de parketten</u>	Niet uitgevoerd
<u>Act 2.2.8: ondersteuning van de werking van het Hooggerechtshof en de hoven en</u>	Verscheidene activiteiten werden uitgevoerd <ul style="list-style-type: none"> ○ Aankoop van kantoomateriaal

<u>rechtbanken</u>	o Fiches voor de Gacaca-rechtbanken
<u>Res. 2.3: De interventiedirectie werd opgezet en is operationeel</u>	
<u>Act 2.3.1 : aanwerving van de Technische Assistent</u>	Aanvankelijk voorzag het project de aanwerving van een Thema-technische Assistent en een Logistieke Technische Assistent. Eerst bleef de Thema-technische Assistent alleen achter met een Rwandese Logistieke TA, vervolgens kwam er een internationale Logistieke TA die het project verhoogde toen de Thematische TA voortijdig het project moest verlaten => de Logistieke TA moet het alleen klaren.
<u>Act 2.3.2: aanwerving van plaatselijke administratieve medewerkers</u>	√
<u>Act 2.3.3: aankoop van de uitrusting voor de interventiedirectie</u>	√
<u>Act 2.3.4: technische opvolging van de interventie</u>	√ Overlegcomités + opstellen van uitvoeringsverslagen
<u>Res. 2.4: Ondersteuning van de werking van de Gacaca-rechtbanken (lijn voor een eventuele toekomstige ondersteuning)</u>	Omdat er geen budget aan dit resultaat werd gekoppeld, werden er geen activiteiten uitgevoerd. Zie vraag van het aanhangsel.